

in sem si kot tak pridobil ljubezen učencev cele šole. Toda sreča je opoteča. Po trudapolnem pouku v svojem razredu sem se mučil več mesecev vsak dan še po dve uri s telovadbo, ni čuda, da sem jel od dne do dne hujšati. Obenem se mi je začelo v glavi daniti. Videl sem, da so se tovariši za moje telovadbe ali izprehajali ali pa v posebnih privatnih urah poučevali za dobro plačo, vedel sem, da so vsi sposobni za telovadbo; zato sem sklenil, se jim za podeljeno čast telovadnega učitelja lepo zahvaliti. Govoreč z vsakim posebej o tej zadevi, sem jo dobro skupil: vsak mi je namreč rekel, da moram zaradi enotnosti pouka vztrajati do konca šolskega leta. A moje moči so pešale; zato sem sklenil, da bom pri prvi mesečni konferenciji odpovedal telovadbo v vseh razredih, izvzemši v svojem. Ker so me obhajale slabosti, nisem mogel več telovadbe redno poučevati; velel sem učencem, igrati se telovadne igre, a sam sem sedel blizu njih na stolcu. Nadučitelj, s katerim sem bil prišel ne samo zaradi telovadbe, temveč tudi še zavoljo drugih zadev navzkriž, me je prišel večkrat gledat, njegovi pogledi so pomenili opomin, naj telovadim, toda jaz sem dan za dnevom upadlih in bledih lic sedel na svojem stolcu.

Pri prihodnji mesečni konferenciji je dal nadučitelj, ne da bi me vprašal po vzroku mojega sedenja, v zapisniku konstatovati, da telovadni učitelj ne telovadi, temveč mirno sedi na svojem stolcu, a učenci se igrajo. Potem je še prečital inštrukcijo deželnega šolskega sveta za telovadni pouk, pri čemer je v naglici pozabil izpustiti stavke: »Vsak razredni učitelj naj bo obenem telovadni učitelj svojega razreda.« Kakor se poprime potaplajoči vsake bilke, tako sem se jaz poprijel tega rešilnega stavka. Naznanil sem takoj, da sem bolan, da ne morem več telovaditi in da v zmislu ravno čitane inštrukcije ni moja dolžnost, telovaditi za druge, tudi tedaj ne, če bi bil zdrav. Zahteval sem, naj se to moje naznanilo zapiše v zapisnik. Toda nadučitelj me je zavrnil, da ne sprejme mojega naznanila v zapisnik, da telovadbe ne morem odložiti, da nima niti on niti konferencija s tem opraviti, naj se le obrnem do okr. šol. sveta. Zavrnil me je zaradi tega na okr. šol. svet, ker si je po eni strani domišljjal, da ne bom imel poguma, storiti tega koraka, po drugi pa, da se mora glasovanje okrajnega šolskega sveta izteči njemu v prid; zakaj on je njegov član. A motil se je v meni. Prvi četrtek sem se podal k okrajnemu glavarju in mu razložil vso zadevo. Glavar me je dal takoj uradno preiskati po okrajnem zdravniku. Izročil mi je v roko ukaz na šolsko vodstvo, s katerim okrajni šolski svet oprasha od telovadbe ne samo v vseh drugih, temveč tudi v mojem razredu. Moja bolezen pa je vkljub temu tako napredovala, da sem moral po nekoliko tednih zaprositi za šesttedenski dopust, ki me je rešil grozeče jetike.

Ako je torej Tvoje zdravje v nevarnosti, se javi šolskemu vodstvu, oziroma konferenciji, in če se na Tvojo izjavo ne bodo hoteli na nobeden način ozirati, postopaj po primeru mojega štajerskega prijatelja.

Nikakor ne morem umeti, kako je vendar to, da je vkljub naši izobraženosti najti še tovarišev, ki zlorabljajo mlade sile samo zaradi svoje komodnosti. Zadeva dobi pošteno lice tam, kjer en tovariš ni sposoben za pouk kakega predmeta, ali kjer kdo prostovoljno prevzame katerikoli predmet v drugem razredu.

Dohtar Tepka.

Kaj vse klerikalci privoščijo učiteljem!

Glasi »Osrednje zaveze čeških učiteljskih društev«
»Český učitel« — prinaša članek z gorenjim naslovom. S članka se razvidi, da so si pač klerikalci povsod enaki. Mrznja do moderne šole se javlja pri njih povsod z istimi simptomi, in tako nimajo tudi češki naši tovariši postlano na rožah. Iz omenjenega članka priobčujemo nekoliko markantnih stavkov — v občudovanje.

»Učitelj!« — Poglejte, prosim vas, v poteze na obrazu tega človeka, ki je to besedico izustil. Ironijo in zasmeh boste brali na njegovem obrazu. Le redkokdaj slišiš vljudno imenovanje: »Gospod učitelj.« — »Učitelj!« — to je dovolj.

»Ako ti kaj reče učitelj, mu bom že pokazal!« — poučuje oče svojega »nadebudnega« rojenca, naj se učiteljevega svarila v šoli nič ne boji.

»Če bodo k meni zopet prišli tisti učitelji — pa povejte, da me ni doma«, naročuje klerikalni poslanec domačinom, ki se vselej boji učiteljske deputacije, ki bi ga opomnila njegovih obljub — pred volitvami. »Zakaj bi se razburjeval radi učiteljev!«

In tako se ozrite, kamorkoli hočete po klerikalnih vrstah, začujete izgovarjati ime »učitelj« v 99 izmed 100 slučajev vselej z zasmehovanjem, z nekako zaničljivo malomarnostjo. »Kako so imeli za norce te učitelje« — se vesele drugi. »Kaj pa še, da bi jim zopet poviševali plačo! — Človek čita skoro neprestano samo o priboljških za učitelje. Odkod pa jemati?« se togote tretji.

»Učitelj — brez vere!« To je že neprestano geslo klerikalnih lističev, ki so večinoma ustanovljeni samo za ugonabljanje moderne šole in za obsojanje ter sramotenje naprednega učiteljstva.

»Učitelju mora biti veliko na tem, da ne oskruni s svojim vedenjem svoje avtoritete, svojega ugleda!« tako poučujejo mlade kandidate na učiteljskih. — Ali, gospoda, bodite brez skrbi! Naj varuje učiteljstvo še tako skrbno svoj ugled, izpodkopavajo mu ga drugi — da, to stori drage volje vsakdo. Vzemite le v roke katerikoli letnik kakega klerikalnega lista in zgrozili se boste, kake »cvetke« so v njem nabrane o šolstvu in učiteljstvu.

Kaj hočejo klerikalci napraviti iz učitelja? — Svojega strežnika, ponižnega izvrševalca svoje volje, zvestega izpolnjevalca svojih ukazov. Šolo ima po klerikalnem nazoru smatrati učitelj kot postransko stvar, farovž in organizatorska služba, če ne celo cerkovniška — to mora biti učitelju pred vsem sveto! Ako pa je semintja kak len župnik, naj zanj opravlja učitelj tudi krščanski nauk. Učitelj naj bi bil le igrača v rokah klerikalcev, zlasti onih v raznih farovžih.

Marsikdo je strmel nad drzovitostjo spodnjeavstrijskega »reformatorja« šolstva, Ebenhocha, ki se je drznil priporočati, naj se učitelji nastavlajo obenem tudi kot mežnarji, ali to strmenje njegovo bi bilo še večje, ako bi poznali — slovenske Ebenhoche. Imamo jih, žalibog, dovolj!

In kakšni so časih odnošaji krajnega šolskega sveta do učiteljev? Mnogi njegovi člani so si v svesti le svoje velike »važnosti« v šolstvu in tisto hočejo pokazati v prvi vrsti napram učiteljstvu. Pozabljajo, da so uprav učitelji bili, ki so jih naučili tega, kar sedaj znajo. Spominjajo se le, da so učitelja »predlagali«, ko je bilo popolniti mesto. Oni so njegovi kruhodajalci! Ta zavest jih zmeraj navdaja.

Ne pozabi torej, učiteljska stvarca, da si tem dobrotnikom dolžna hvaležnosti! Nič ne ugovarjaj, da si se izkazal

z izborna usposobljenostjo, da si imel zaslug, zaradi katerih te niso smeli ignorirati, da nisi pravzaprav ti njim, temveč oni tebi dolžni zahvale, da se žrtvuješ zanje in vzgajaš njih najdražje zaklade! Domišljavec, kaj takega so ti natvezili pač v učiteljišču ali pri kakem učiteljskem zborovanju. Morda si to tudi čital v kakem učiteljskem listu, ki pišejo vanj taki sanjavci, kakor si ti sam!

Zatorej hvaležno jemlji dobrote, ki jih uživaš v občini, v kateri službuješ. Ali si razumel? Vsakogar vljudno pozdravi in vedi, da te on plačuje, da on prispeva za tvojo eksistencijo. Kaj? — Da plačuje tudi za uradnike in častnike, in da tistim ne sme o tem niti ziniti? O, kolika domišljavost! Ali se morda hočeš primerjati z uradnikom, celo z državnim, ali s kakim častnikom? Ti lahko imajo svoje služabnike, ki jim jih država tudi lahko oskrbi in plača, a kaj ti? — Ti si vendar samo učitelj, ki bi ne smel pravzaprav imeti niti psa.

Da si tudi davkoplačevalec? To je pač brez vsakega pomena! V občinske ali volitvene zadeve se sploh nimaš vtikati, ker moraš stati nad frankami. Vse moraš odobriti, kar stori občinska ali okrajna prava, zakaj tista dela vse po zrelem preudarku, nesebično. Tako moraš, učitelj, verovati bodisi že tisto res ali ne!

In s kako spoštljivostjo govore razne klerikalne matere o učiteljskih ženah! No, ta pač ni zadela s svojo možitvijo terne, saj je dobila — samo učitelja. Hči matere, ki je kvasila take bedarije, pa še učitelja slednjič ni dobila. Zato se je lisica odpovedala grozdju, ker je bilo prekislo. Poznam tako mamico v nekem trgu na Sp. Štajerskem, ki se je svoje dni v dnevih blaginje izrazila v večji družbi proti nadučiteljevi soprog: »Ako bi imela tudi 10 deklet, ne dam učitelju nobenel!« Toda — tempora mutantur! Dve hčerki sta zdaj srečni učiteljevi soprogi, ostale še teh niso dobile, in sin se tudi ne sramuje svojega učiteljskega stanu! In uradi! Kako ti gledajo šele z visočine na učitelja. Predrzneš, komaj za učitelja je dognal šole in se drzne zahtevati, da bi bil plačan kakor uradnik! Še korporal ni bil med vojaki in hipoma hoče kaj takega dognati, do česar ima pravico le kak feldbebl!

»Vedno nas nadleguje ta učitelj s tem šolskim obiskovanjem!« meni klerikalni krajni, domači šolski nadzornik. »Ako bi imel kaj vesti, ne bi ovajal vedno ter bi privoščil ubožnim otrokom majhen zaslužek in nam gospodarjem pastirje in cenejše delavce. Potrebujem paglavca doma za pašo, a učitelj me ovadi! Še tega ne upošteva, da sem kot krajni šolski nadzornik njegov predstojnik.«

»Učitelj baje zagovarja duševno imetje naroda! — Smešno! Kakšno pa je to duševno imetje? Nikakega ne poznam!« se togoti kak drug klerikalni občinski velikan. »Fant se izšola, gre se učiti rokodelstva, potem je vojak in kar je dalje — to je njegova skrb. Učitelj bi pa rad naredil iz naših fantičev same gospode, danes pa itak že nihče neče biti za hlapca.«

Že dovolj! — Izkratka povedano: učitelj je vsakemu klerikalcu v nadlego in vsak bi ga najrajši imel za svojega slugo. Vsakdo nalaga učitelju samo dolžnosti, odreka pa mu vsakršne pravice. Ljudski učitelj — ta je moderni suženj!

Dopisi.

Kranjsko.

† **Leopold Potrebin.** Dne 4. pret. meseca zjutraj je zajokal mrtvaški zvon. Potrebin je preminul. Rešil ga je Vsemogočni strašne bolezni — pa tudi prezirljivih zavistnih ljudi. A on je ležal na mrtvaški postelji z obrazom mirnim, smehljajočim se — saj si je bil svest, da ni živel zaman! In privzdignil sem voščeno trepalnico — oko ni bilo osteklenelo — čisto je bilo in milo — saj je zrlo na velika dela v kratkem življenju — živel ni zaman učitelj in umetnik Potrebin.

In prihajali so oni, ki so ga ljubili, z rožami in darovali so jih onemu, ki je živel zanje. A onih ni bilo — ki so zakrivali njegovo smrt...

In v soboto popoldan so vzdignili krsto.

Znonovi so zabrnili, in brezštevilo ljudstvo je zajokalo. Pevci pa so peli umetniku žalostinke. Pomaknil se je izprevod. Nebroj vancev je kazal, da neso truplo človeka, ki ni živel zaman... Turobno so doneli zvoki godbe — igrala jo njemu, ki ni živel zaman!

In na grobu sta se poslavljala od njega gospoda nadzornik Stiasny in notar Hafner. Solzilo se je ljudstvo, ihtela je mladina.

Videl sem njegovo učenko, ubogega nezakonskega otroka. Iztegnila je nehote roko za krsto — hotela je imeti nazaj njega, ki je edini razumel njeno bol, ki ji je dal v šoli tega, česar je pogrešala, zapuščena od matere in očeta. Za Novo leto mu je še voščila zdravja — in zdaj ji ga bodo zagrebli. Tresla se je joku ubožica...

O, Potrebin, naš spomin bo vselej romal na tvoj zgodnji grob — dokler nas ne združi Vsemogočni tam nad zvezdami.

Slednjič naj omenim še to-le: Velika zahvala gre gospé davkarjevi Küssel in gospe kontrolorjevi Mahovčič, ki sta mu v bolezni tako ljubko stregli, dalje rodovini trgovca Hallerja za veliko požrtvovalnost, aranžerjema pogreba, gospodu kancelistu Zupančiču in gospodu kontrolorju Mahorčiču, gospodičnima učiteljicama Praprotnik in Šimenc, slavnima godbama z Zidanega Mosta in iz Kostanjevice, slavnimpevskim društvom iz Šmartnega, Litije in Kostanjevice, slavni požarni brambi iz Radeč in sploh vsem, ki so mu izkazali tolike simpatije ob njegovi smrti.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

„Jubilejska samopomoč“. Vse one zaostale člane prosim, da poravnajo svoja plačila, in to udnino za l. 1904 in nekateri (12) še donesek za zadnji slučaj smrti (pok. Val. Jarc). Rad bi imel račune v redu, ker nameravam izdati tiskano letno poročilo z imenikom članov. Naj se ne pozabi priložiti 10, oziroma 20 h za stroške. Položnice sem vsem razposlal. Če se je katera izgubila, ni krivda na moji strani.

Fran Ks. Trošt, t. č. predsednik.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj zboruje dne 6. marca t. l. v šoli na Vidmu. Zborovanje se prične ob 10. uri dopoldne in se vrši po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Stavkova analiza po Kernu (g. Jamšek). 4. Želje in nasveti.

Obilne udeležbe pričakuje

odbor.